Luettua

Martti Siirala - Sirpa Kulonen:
Syvissä raiteissa. Kansallisen itsetunnon matka.

233 sivua. WSOY 1991.

Toivon vahvasti, että esiteltävä teos ei hukkuisi kirjatulvaan, vaan tulisi laajasti huomatuksi ja luetuksi.Toiveellani on useita perusteita, joista merkittävin on sairaus-terveys -teeman liittäminen yhteiskunnallisiin kysymyksiin. Meillä on monesta näkökulmasta lähtevää yhteiskunnan ja historian tulkintaa ja tutkimusta, mutta kovin vähän sellaista, jossa yksityinen ja yhteisöllinen sairastaminen liitetään yhteiskunnallis-kulttuuriseen tapahtumiseen. Siiralan-Kulosen kirjassa tutkitaan erityisesti kansallisen itsetunnon, toivottomuusharhan ja vuoropuhelun puutteen yhteyksiä politiikkaan ja eräisiin muihin kulttuuri-ilmiöihin.

Kun pienten ja suurten kysymysten äärellä vallitsee mykkyys, avoimesta ja itseä koskevasta keskustelusta vetäytyminen, seurauksena on yksilö- ja yhteisötasolla elämätöntä elämää, jonka tilalle tulee sairautta. Tämä on mielestäni perustavaa laatua oleva oivallus.

Kirja kieli on siinä määrin selkeää, ettei sanoman omaksuminen vaadi välttämättä näihin kysymyksiin liittyvää ennakkotietoa.

Kirja on kirjoitettu rauhallisella, maltillisella otteella mutta niin, että rohkeasti esitetyt ja selkeästi tulkitut esimerkit ja aiheet avaavat perusteemaa ja saavat lukijan puhuteltuna miettimään: tätäkö kaikkea tapahtuu siinä mitä tapahtuu.

Kirja on rakennettu niin, että ensimmäisessä ja toisessa luvussa on käsitelty sijaissairastamisen perusteemoja: Sairaus sijaisuutena, Paraneminen jakamisena, Yksityinen ja yhteisöllinen sairastaminen, Oikeassa olemisen harha, Sosialismi sijaissairastamisena, Sijaissairaus ei ole ainoa sairaus.

Luvuissa kolmesta kuuteen on laajasti käsitelty Suomen historian keskeisiä teemoja. Venäjän taholta tulleet sysäykset saivat Suomen murtautumaan ulos Ruotsiin liittyvästä symbioosista. Vaoaussota puolestaan osoitti, kuinka vaikeaa oli erilaisten yhteiskunnallisten paineiden alaisuudessa muodostaa ehyttä kansallista itsetuntoa. Talvi- ja jatkosodat vaikuttivat sitävastoin eheyttävästi. Politiikot, erikoisesti Paasikivi, mitätöivät talvisodan merkityksen pitämällä sitä erehdyksenä. Jatkosotakin on selitetty tappioksi. Näin alkoi viime aikoihin asti jatkunut Suomen oikeuksien kieltäminen. Muodostui yleistunnelmaa: koska vääryys voitti, se onkin oikeassa. Meidän on oltava hiljaa. Itsemääräämisoikeutemme hukkaantui omassa tajunnassamme.. Virallinen ulkopolitiikka ei sallinut avointa keskustelua edes kotimaassa saatikka Neuvostoliiton kanssa. Suurin osa kirjan sivumäärästä käytetäänkin Suomen ja Neuvostoliiton suhteiden pohtimiseen erilaisista näkökulmista käsin. Osoittautuu, että Martti Siirala on osallistunut aktiivisesti poliittiseen keskusteluun jo kauan ennen tämän kirjan julkaisemista.

Viimeinen luku on sitten omistettu pparantumisen kysymyksille. Alkuluvuissa esitetyt näkemykset saavat käsitellyn aineiston pohjalta havainnollisuutta, ajankohtaisuutta ja parantumisen mahdollisuus avautuu eteemme koskettavana tehtävänä, haasteena.

Tässä yhteydessä kiinnitän hiukan huomiota esiteltävän kirjan kannalta vähäiseen yksityiskohtaan. Martti Siirala on tässä kirjassa toistanut aikaisempaa näkemystään, että mahdollisesti miekkalähetys altisti Saksan kansan toteuttamaan

Hitlerin mieletöntö murhaamisvimmaa. Minä en ollenkaan kiistä tätä mahdollisuutta, mutta esitän näkemyksenäni, että miekkalähetyksen lisäksi saksalaisten käyttäytymiseen on saattanut vaikuttaa myös heidän muinainen tarustonsa. *Rombadenin tarussa*, jonka aihe perustuu vanhempiin lähteisiin, jumalat Helga ja Berwin synnyttävät jälkeläisiä, joista kasvaa puhdas rotu, joka on jumalan valitsema kansa. Tarussa on selkeästi yliihmisen kaipuu. Sikäli kuin tiedän esim. Shirerin *Kolmannen valtakunnan nousun ja tuhon* perusteella, Hitlerillä ja monilla muilla oli vahvoja yhteyksiä Saksan muinaistarustoon, jonka perusteella he pitivät itseään valittuna rotuna eli tässä olisi esillä se itsensä asettaminen, jota esiteltäväkin kirja kritisoi ja joka johtaa suvaitsemattomuuteen.

Olen Siirala-Kulosen kirjaa lukiessani vakuuttunut, että politiikassa ja muussa elämässä on alueita, joista ei uskalleta keskustella. Vältetään ongelmien selvittelyn prosessia. Välttämisellä on sairastuttavaa vaikutusta. Tämä kirja haastaa vuoropuhelun parantavaan, kipeäänkin prosessiin.

Sakari Kähkönen